

Савчук С.А., Ковальчук В.Я.

Луцкий национальный технический университет

ОРГАНИЗАЦИЯ СВОБОДНОГО ВРЕМЕНИ У СТУДЕНТОВ**Аннотация**

В статье рассмотрены теоретические принципы организации свободного времени студентов как важного фактора их культурного развития. Раскрыты формы и стили проведения досужной деятельности студенческой молодежи в свободное от занятий время. Указывается, что организация свободного времени является благоприятной почвой для испытания молодежью своих творческих потребностей и возможностей. В процессе досуга намного проще формировать почтительное отношение к себе, даже личные недостатки лучше преодолеваются благодаря досужной активности. Именно в досуге человек проявляет себя как свободная индивидуальность.

Ключевые слова: свободное время, культура, досужная деятельность, студенты, форма и стили досуга.

Savchuk S.A., Kovalchuk V.Ya.

Lutsk National Technical University

ORGANIZATION OF SPARE TIME FOR STUDENTS**Summary**

In the article theoretical principles of organization of spare time of students are considered as an important factor of their cultural development. Forms and styles of leadthrough of leisure activity of student young people are exposed in spare from employments time. Specified, that organization of spare time is favourable soil for the test of the creative necessities and possibilities young people. In the process of leisure it is far simpler to form a worthy relation to itself, even the personal failings are better overcome due to leisure activity. Exactly in leisure of persons proves as free individuality.

Keywords: spare time, culture, leisure activity, students, form and styles of leisure.

УДК 378.141.001.76

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ**

Танана С.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Формування готовності до інноваційної діяльності майбутніх учителів іноземних мов є одним із завдань навчально-виховного процесу вищого навчального педагогічного закладу. У статті розкрито мету та суть інноваційного процесу, його структуру, етапи та шляхи реалізації в педагогічній діяльності майбутнього вчителя філолога. Проаналізовано використання інноваційних методів навчання майбутнього вчителя філолога в педагогічній діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність, педагогічні інновації, навчання, інноваційна діяльність, новітні технології.

Вступ. Нові соціально-економічні, культурні й політичні реалії в Україні, вплив технологічних досягнень та розширення міжнародних зв'язків вимагають переосмислення ролі, функції та значення іноземних мов у формуванні фахівця нового покоління. Вищі навчальні заклади України, які готують майбутніх спеціалістів, на сучасному етапі не можуть залишитись осторонь прискороного, випереджувального, інноваційного розвитку освіти і науки. Вища освіта покликана давати системні знання про професійну сферу діяльності, її специфіку, має формувати особистісні якості спеціаліста. З цією метою необхідно задіяти весь комплекс інноваційних технологій, які безпосередньо мають сприяти розв'язанню даної проблеми.

Питання інноваційних методів викладання іноземної мови в умовах удосконалення вищої освіти, особливо актуальне на сучасному етапі розвитку суспільства. Ґрунтовні знання майбутніх аграріїв з іноземної мови здобуваються під час їх професійного навчання. Обмежена кількість випускників із високим рівнем професійної підготовки пояснюється, перш за все, недостатнім впровадженням у

навчальний процес інноваційних технологій, форм і методів викладання іноземної мови в умовах удосконалення вищої освіти.

Відповідно до сучасних міжнародних освітніх вимог випускник вищого навчального закладу (за рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти) має володіти вміннями швидко і вільно висловлюватися іноземною мовою без помітних утруднень, пов'язаних з пошуком засобів вираження у процесі досягнення ними соціальних, академічних і професійних цілей. Ми вважаємо, що навчання іншомовної фахової лексики студентів виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання іноземної мови. Інтеграція української вищої освіти до європейського освітнього простору вимагає удосконалення методичної підготовки філологів, здатних ефективно працювати в нових умовах інформаційного суспільства, що характеризується активною взаємодією людей, їх доступом до світових інформаційних ресурсів, послуг. Це суспільство висуває нові вимоги до сучасного філолога, серед яких є вміння використовувати інформаційно-комунікативні технології в професійній

діяльності, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, творче використання інформаційних технологій і здійснення інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. В останні роки до переліку професійних педагогічних вмінь були долучені інформаційно-практичні вміння: володіння способами та прийомами інноваційної діяльності. Це вимагає нових засобів їх формування. Саме інноваційні процеси виступають в якості такого засобу, формуючи якісний потенціал майбутнього філолога, виступають як необхідний атрибут їх професійної діяльності. Освіта є основою розвитку особистості, визначальним чинником життєдіяльності суспільства, відтворює його потенціал. Відповідно має постійно оновлюватися її зміст, вимоги до її якості. Одним із найбільш дієвих засобів забезпечення цього процесу є інноваційність освітнього пошуку, який створює умови для розвитку особистості, реалізації її творчих здібностей, вдосконалює саморозвиток майбутнього вчителя філолога.

Мета інноваційності полягає у постійному пошуку та впровадженні нових ефективних технологій навчання і виховання, результат яких – формування активної, діяльної, творчої особистості.

У педагогічній діяльності поняття «інновація» вживають у таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позицій особистісно орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в педагогіці, в наукових дослідженнях; результат інноваційного процесу.

З огляду на сутнісні ознаки інновації є всі підстави розглядати її як процес і як результат. Інновація як процес означає часткову або масштабну зміну стану системи і відповідну діяльність людини. Інновація як результат передбачає створення або відтворення нового, що має конкретну назву – «новація». На цій підставі розрізняють поняття «новація» («новий засіб») (нові ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) та «інновація», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є інновації [3, с. 23-24]. Інноваційність розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях і є специфічними особливостями інноваційної діяльності.

Метою статті є розкрити особливості, структуру інноваційних процесів та їх вплив на ефективність педагогічної діяльності майбутнього вчителя іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень. Педагогічні інноваційні процеси стали предметом спеціального дослідження вчених у 50-ті роки на Заході і в останнє десятиріччя ХХ століття у нашій країні. Розвиток педагогічних інновацій у зарубіжній науці пов'язаний з іменами Б. Блума, Д. Брунера, Г. Грейса, Дж. Керола та ін. В українській теорії та практиці освіти інноваційний технологічний підхід заснований А. Алексюком, В. Бондарем, В. Лозовою, І. Підласим та ін. Низка досліджень присвячена інноваційним технологіям вищої, у тому числі педагогічної освіти (Я. Бурлака, І. Дичківська, І. Дмитрик, М. Левіна В. Літостанський, Н. Никадоров, О. Удод, О. Шапран та ін.). Вагомі відкриття роблять педагоги-новатори (Ш. Амонашвілі, Є. Ільїн, С. Лисенкова, В. Хомич, В. Шаталов та ін.).

Мета педагогічної інноватики полягає в оптимізації навчально-виховного процесу, в забезпеченні його відповідності умовам і тенденціям суспільного

буття. Саме в цій площині постає проблема ефективності інноваційних педагогічних процесів. Для раціонального управління нововведеннями необхідно вивчити їх особливості, які сприяють або стримують ефективний перебіг та розвиток. Ефективність тлумачиться як співвідношення результатів дій і витрат на їх досягнення [2, с. 57]. Це означає, що навіть найвищий за певних умов результат ще не свідчить про максимальну ефективність діяльності. Необхідно враховувати, які засоби і ресурси було затрачено задля його досягнення. Наприклад, якщо дві технології навчання забезпечують приблизно однаковий рівень засвоєння знань, то ефективнішою буде та, що потребує найменших зусиль. Але стверджувати про більшу чи меншу ефективність дій можна лише тоді, коли досягнута їх мета.

Виклад основного матеріалу. Загальна мета повинна бути структурована відповідно до специфіки і цілей етапів інноваційного процесу. Вдале формулювання мети інноваційного процесу не означає, що вона буде однаково сприйнята всіма потенційними його учасниками. Це зобов'язує ініціаторів впровадження нововведення до активного роз'яснення його суті, переваг для колективу і кожного учасника зокрема, врахування зустрічних думок і пропозицій, а за необхідності – внесення коректив у стратегію і тактику реалізації інноваційної ідеї. Іноді для досягнення єдності інтересів та цілей немислимим може бути і коригування мети. Наприклад, якщо керівник навчального закладу і його колеги матимуть різні цілі, то це обов'язково внесе розлад у діяльність колективу, ускладнить чи унеможливить досягнення очікуваних результатів, а то й спотворить, поставить під сумнів інноваційну ідею.

Методи, що використовуються на кожному етапі реалізації інноваційного процесу, повинні забезпечити досягнення необхідних результатів за найменших витрат фінансів, часу та інших ресурсів. Залежно від особливостей новації ефективними можуть бути різні методи її реалізації. Важливо, щоб учасники інноваційного процесу мали їх у своєму арсеналі, уміли маневрувати ними залежно від ситуації.

Кожний етап інноваційного процесу вимагає певної організації робіт і застосування відповідних методів. В одних випадках потрібне чітке окреслення меж ініціативи і відповідальності, в інших – творчий підхід, оперативне реагування на швидкозмінні ситуації, чіткий розподіл обов'язків та відповідальності, зрештою, необхідна гнучка організація праці задля досягнення бажаного результату. Організаційні форми при цьому повинні максимально відповідати обраним методам і можливостям виконавців.

Використання інноваційних процесів є соціально значущим аспектом у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя філолога, оскільки обумовлює: доступ до світових знань і культури країн, мову яких майбутній учитель-філолог буде викладати учням; передачу знань, напрацьованих людством до кожного користувача єдиного інформаційного простору; необмеженість свободи творчості, що є показником високої професійної кваліфікації викладача-філолога; адаптацію особистості майбутнього філолога до динамічно мінливих умов життя в цілому [1, с. 64]. Інформаційні технології впливають на зміст і методику навчання. Потужні електронні ресурси дозволяють інтенсифікувати й урізноманітнити процес навчання завдяки створенню мультимедійних програм, електронних посібників, тестових завдань, презентацій (за допомогою програми Power Point), завдань до самостійної творчої роботи (за допомогою програми Microsoft Publisher). Intel Teach – програма для вчителів, яка спрямована на підготовку вчителів в умовах інформаційного суспільства. В рамках програми проводяться тре-

інтинги, вебінари, форуми, конкурси, пролонговані у часі он-лайн конференції. Досягнення результатів, очікуваних від реалізації інноваційного педагогічного процесу, залежить і від мотивації виконавців. Для того, щоб вони були зацікавлені у досягненні необхідних результатів інноваційної діяльності, потрібно створити відповідні умови, передбачити колективні, індивідуальні стимули. Однак не завжди створення сприятливих умов породжує у тих, на кого покладено реалізацію нововведення, позитивне ставлення і зацікавленість у його освоєнні. В багатьох людей можуть бути свої переконання, щоб ігнорувати, протидіяти йому чи імітувати участь у його реалізації. Нерідко можливий опір змінам. Усе це потрібно прогнозувати, розробити тактику щодо послаблення опору, підвищення зацікавленості, активізації участі тих, хто з певних причин опинився в опозиції до ініціаторів змін. Як правило, педагогічні колективи, в яких утвердилися демократичні принципи співжиття, першими сприймають нове, ґрунтовно аналізують, відкрито обговорюють, злагоджено працюють над його втіленням [2, с. 43].

Одним із найбільш поширених засобів інформаційних технологій є електронні підручники. Вони являють собою не тільки засоби навчання, а й засоби контролю. Використання різноманітних відеоматеріалів, фільмів, мультимедійних програм, електронних словників, мультимедійних довідників та енциклопедій допомагає створити умови, максимально наближені до реального спілкування іноземною мовою шляхом обміну інформацією зі студентами інших країн, організувати різноманітну навчальну діяльність студентів, значно підвищувати їх мотивацію.

Ефективною сучасною технологією навчання є «Case-Study», яку успішно можна використовувати під час викладання іноземної мови. Цей метод базується на описі будь-якої проблеми чи ситуації, яка пов'язана з майбутньою професією студентів. Учасники обговорення приймають рішення та дають рекомендації стосовно вирішення певного завдання. Цей метод допомагає наблизити навчальний процес до реальних умов, сприяє розвиткові говоріння, стимулює до читання та засвоєння додаткового автентичного матеріалу з теми [5].

«Мозковий шторм» (brainstorming) – один з видів діяльності, який широко застосовується при роботі в групах. Він генерує більшу кількість ідей, ніж звичайне групове вирішення проблем. Цей метод стимулює студентів мислити та висловлювати свої думки іноземною мовою і прислухатися до думок інших [6, с. 36].

На практичних та семінарських заняттях доцільно використовувати різноманітні форми з технологіями творчого мислення студентів [1, с. 80]. Особливо значущу роль при підготовці студентів до вивчення іноземних мов відіграють комп'ютерні конференції, які дають можливість всім учасникам навчального процесу обмінюватися повідомленнями, що представляють собою значну дидактичну цінність.

Інноваційний процес за структурою є складним. Часто він не лише структурується на послідовні етапи, а й охоплює кілька проблемно-смыслових розгалужень. Тому реалізувати його належить не одній людині, а групі, іноді великим колективом, кожен з яких покликаний працювати задля досягнення єдиної мети. Для цього потрібно забезпечити ефективний обмін інформацією, тобто налагодити ефективні комунікації, завдяки яким об'єднуються в єдине ціле організаційно складні соціальні структури, до яких належить колектив, що реалізовує інноваційну педагогічну ідею. Комунікації бувають вертикальними (між підлеглими і керівниками) і горизонтальними (міжособистісні й міжгрупові). У процесі їх здійснення можуть виникати різнома-

нітні антиінноваційні інформаційні, комунікативні бар'єри (плітки, дезінформація, провокативне загострення стосунків тощо). Тому ініціатори інноваційного процесу мають заздалегідь продумати і змоделювати комунікативні канали та механізми, стежити за ефективністю їх функціонування. Вносити за необхідності корективи, долати збої, дбаючи, щоб кожен учасник реалізації нового знав, що, як і де відбувається, якими є проміжні результати, які вносяться зміни і до чого вони зобов'язують. Отже, доступність, своєчасність надходження, достовірність інформації, сприятливий для професійного спілкування клімат забезпечують ефективну взаємодію всіх учасників інноваційного процесу, своєчасне виявлення і розв'язання конфліктів, що є передумовою злагодженої роботи колективу.

Залежно від узятих за основу в інноваційному процесі критеріїв виокремлюють відповідні елементи, що логічно, змістовно, організаційно, композиційно взаємопов'язані між собою. Синтез різноманітних типів структур дає змогу побачити складність інноваційного процесу та пов'язаних із його впровадженням завдань; спрогнозувавши ймовірні проблеми, є можливість уникнути їх.

Структури інноваційного процесу поєднані між собою не лише горизонтальними, а й вертикальними зв'язками. Кожен компонент будь-якої структури реалізується у компонентах інших структур, оскільки всі вони утворюють єдину систему.

Загалом будь-який інноваційний процес із погляду його ефективності певною мірою ризиковий. Суть не лише у потенціалі ефективності інноваційної ідеї, а й у багатьох чинниках, що впливають на впровадження і використання інноваційної педагогічної технології. Одні з цих чинників – універсальні і виявляються в будь-якій сфері людської діяльності, інші поширені в педагогічній діяльності.

Якість реалізації інноваційного процесу в педагогічній діяльності зумовлюється його цілями, методами і засобами, організованістю, знаннями, здібностями, зацікавленістю виконавців у досягненні найвищих результатів, особливостями комунікації між ними [7, с. 223]. Оскільки результат кожного етапу інноваційного процесу є передумовою ефективного здійснення наступного – це актуалізує необхідність узгоджувати попередні цілі з наступними. Наприклад, збір інформації про новачку має забезпечити обґрунтоване прийняття рішення про доцільність її впровадження або відхилення. Прийняте позитивне рішення повинно містити завдання на розробку програми впровадження, в якій мають бути визначені суть, етапи робіт, а також основні контрольні орієнтири.

Особливо важливим є формулювання мети впровадження. Тільки конкретність, прозорість, чіткість окреслених у ній параметрів дає змогу на основі їх порівняння зі здобутими результатами прийняти рішення про доцільність тривалого використання нововведення або зупинення роботи щодо реалізації інноваційної ідеї в педагогічній діяльності.

Учасники інноваційного процесу, крім готовності і прагнення впроваджувати новачку, повинні мати належну кваліфікацію для виконання покладених на них обов'язків. На практиці нерідко буває, що педагог може успішно реалізувати у навчальному процесі вимоги програми, володіти різноманітними методиками навчання й виховання, але при цьому не відчувати потреби в новому саме через відсутність у структурі особистості творчого потенціалу. Тому необхідною умовою ефективною інноваційної діяльності є спеціальна підготовка педагога, нагромадження й осмислення ним досвіду такої діяльності, внутрішня налаштованість на пошук та досягнення нового. Певною мірою культивувати її у собі може кожна людина.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що, на відміну від традиційних методик навчання інноваційні інтерактивні навчальні технології визначають кінцевий результат, активізують процес пізнання, стимулюють інтерес, дають змогу розвитку особистості, і як результат – підвищують володіння мовою, сприяють зростанню мобільності, ініціативності, творчості, самостійності студентів

щодо прийняття рішень та, відповідно, конкурентоздатності на ринку праці. Успішні впровадження усього комплексу інноваційних методів і форм у навчальний процес з урахуванням їх доцільного поєднання та відповідності дидактичним завданням, має величезне значення для оптимізації навчального процесу у вищому навчальному педагогічному закладі.

Список літератури:

1. Вавіліна С. В. Роль використання електронних навчальних ресурсів у формуванні професійної компетенції майбутніх філологів // Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів / Матеріали IV Міжнародної наук.-практичної конференції. – Горлівка: Вид-во ГДПІМ, 2010. – С. 64-65.
2. Гунько Н. А. Сучасне інформаційно-освітнє середовище як фактор удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача / Н. А. Гунько // Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка. – 2014. – № 3. – С. 43-48.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Зарічанська Н. Використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі / Н. В. Зарічанська // Методичні рекомендації. – Вінниця. ВДПУ, 2012. – 85 с.
5. Камінська А. В. Формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] режим доступу <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN13/11kavvz.pdf>
6. Козак Л. В. Інноваційне навчання як основа розвитку інноваційної особистості майбутнього викладача / Л. В. Козак // Розвиток особистості умовах трансформаційного суспільства: матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер. (13 грудня 2012 р.) / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012. – С. 36-42.
7. Корольова О. М. Методичні принципи та сучасні проблеми інтенсифікації процесу навчання за допомогою використання інформаційних технологій / О. М. Корольова. – Горлівка: Вісник ГПІМ. – 2014. – С. 222-225.

Танана С.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Формирование готовности будущих учителей иностранных языков является одним из заданий учебно-воспитательного процесса высшего учебного педагогического учреждения. В статье рассматриваются цели и сущность инновационного процесса, его структура, этапы и пути реализации в педагогической деятельности. Проанализировано использование инновационных методов обучения будущего учителя-филолога в педагогической деятельности. **Ключевые слова:** профессиональная компетентность, педагогические инновации, обучение, инновационная деятельность, новейшие технологии.

Tanana S.M.

Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES TO INNOVATIVE ACTIVITIES

Summary

The formation of readiness of future teachers of foreign languages to innovative activity is one of the aims of educational process of high educational pedagogical establishment. The article deals with the aim and essence of innovative process, its structure, stages and ways of realization in the pedagogical activity. The using of innovative teaching methods of philologist of the future teacher in teaching activities is analyzed.

Keywords: professional competence, teaching innovations, education, innovation activity, innovation technologies.